

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD.410.021.03.2016

P/16/041

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

ul. Wały Jagiellońskie 36, 80-853 Gdańsk

T +48 58 768 36 00, F +48 58 768 36 05

lgd@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/041 „Opieka nad osobami starszymi w dziennych domach pomocy”
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontrolerzy	Aleksandra Barełkowska, doradca prawny, nr legitymacji służbowej 15946 Hanna Rybczyńska, gł. specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/109/2016 z dnia 25.10.2016 r. Witold Dąbrowski, gł. specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/115/2016 z dnia 08.11.2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni, ul. Grabowo 2, 81-265 Gdynia (dalej: „MOPS” lub „Ośrodek”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mirosława Jezior, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gdyni (dalej: „Dyrektor”) (dowód: akta kontroli str. 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W okresie objętym kontrolą¹ MOPS zapewnił osobom starszym należyte wsparcie w formie usług realizowanych w prowadzonym w ramach własnej struktury organizacyjnej Dziennym Domu Pomocy Społecznej przy ul. Maczka 1 w Gdyni (dalej: „DDPS”).

Uzasadnienie oceny ogólnej

Pracownicy DDPS prawidłowo realizowali zadania związane z rozpoznaniem potrzeb mieszkańców Gminy w zakresie udzielania form pomocy, o których mowa w ustawie o pomocy społecznej². Szczególną wagę położono na rozwój i dostęp seniorów do usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych. Wsparcie dla pensjonariuszy było realizowane zgodnie z wewnętrznymi uregulowaniami i poprzedzone rozpoznaniem ich ograniczeń i potrzeb. Zapewniono właściwą opiekę i ofertę usług, w tym socjalną, edukacyjną, aktywizującą, kulturalno-oświatową i sportowo-rekreacyjną. DDPS zapewniał całodzienne wyżywienie. Pomieszczenia DDPS oraz ich otoczenie (infrastruktura) spełniały warunki techniczne określone w rozporządzeniu w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie³. W DDPS prawidłowo opiekowano się podopiecznymi, zaspokajając ich potrzeby bytowe i emocjonalne, co potwierdziły wyniki badań ankietowych. Osobom starszym oferowano również pomoc w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych i w załatwianiu spraw urzędowych.

MOPS aktywnie uczestniczył w przyjętym do realizacji przez Radę Miasta Gdyni w październiku 2014 r. Gdyńskim Programie Senioralnym na lata 2015-2020. W ramach realizowanych głównych celów ww. Programu Ośrodek podjął prace nad

¹ Kontrolą objęto lata 2014 – 2016 (I półrocze).

² Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930 ze zm.).

³ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. 2015 r. poz. 1422).

wdrożeniem nowych usług dla seniorów (m.in. „pogotowie opiekuńcze”, rozwój sieci świetlic opiekuńczych), przeprowadzał szkolenia z zakresu specyficznych schorzeń i potrzeb osób starszych oraz prowadził wraz z innymi realizatorami z terenu Gminy prace na utworzeniu platformy internetowej o miejskiej polityce senioralnej/międzypokoleniowej.

Pracownicy socjalni zatrudnieni w MOPS, w tym w DDPS, posiadali odpowiednie kwalifikacje, a ich liczba była zgodna z wymogiem określonym w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej.

Postępowania związane z kierowaniem osób starszych do DDPS prowadzone były zgodnie z obowiązującą w tym zakresie procedurą wewnętrzną oraz przepisami dotyczącymi trybu udzielania świadczeń z pomocy społecznej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Rozpoznanie potrzeb osób starszych w zakresie opieki nad nimi.

Opis stanu
faktycznego

1.1. W myśl art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym, natomiast zgodnie z art. 110 ust. 4 tej ustawy koordynacja realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych należy do zadań ośrodka pomocy społecznej.

W Mieście Gdyni nie opracowano strategii rozwiązywania problemów społecznych obejmującej kontrolowany okres (2014-2016). Do końca 2013 r. obowiązywała Gdynska Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2008 – 2013 (dalej: „Strategia”). W ramach diagnozy problemów społecznych w Strategii wyodrębniono najbardziej istotne problemy wymagające priorytetowego traktowania, a wśród nich m.in. niepełne uczestnictwo osób starszych i osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym. W Strategii zidentyfikowano niekorzystne tendencje demograficzne⁴. W celu zniwelowania problemów związanych ze starzeniem się mieszkańców, wyodrębniono trzy główne grupy zadań: wzmocnienie aktywności zwłaszcza seniorów sprawnych, zdolnych do samodzielnego funkcjonowania w środowisku, zapewnienie wsparcia osobom starszym w codziennych czynnościach, ze znacznie obniżoną sprawnością, zapewnienie opieki seniorom niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania w środowisku. Realizację Strategii przewidziano poprzez wdrażanie czterech programów, w tym m.in. Programu wsparcia seniorów, w którym zostały określone m.in. kierunki i wskaźniki realizacji poszczególnych działań.

Zamieszczona w Strategii Analiza SWOT⁵ wskazywała w zakresie dotyczącym Demografii jako silne strony: funkcjonujące instytucje, organy doradcze władz, jak rada ds. seniorów, zaangażowanie społeczności lokalnej – wolontariat, podejmowanie działań przez władze lokalne, a jako słabe strony: uboga oferta usług opiekuńczych, niezaspokajająca potrzeby, nierówne rozlokowanie w mieście instytucji wspierających seniorów, brak systemu poradnictwa geriatrycznego, niedostateczna liczba miejsc wsparcia. Za szanse uznano: zapotrzebowanie na pracowników w wieku poprodukcyjnym, poszerzenie rynku usług dla seniorów, stopniowe poprawianie się sytuacji materialnej emerytów, natomiast jako zagrożenia (m.in.): niewydolność systemu zabezpieczenia społecznego, systemu opieki

⁴ Gdynia starzeje się szybciej niż pozostałe gminy woj. pomorskiego. Oszacowano, że w 2010 r. osoby starsze stanowią będą 20% całej populacji Miasta, natomiast w 2030 r. już prawie 31% gdyńskiej populacji. Założono ryzyko wzrostu bezwzględnie liczby seniorów niepełnosprawnych i wymagających opieki.

⁵ Popularna heurystyczna technika służąca do porządkowania i analizy informacji. Nazwa jest akronimem angielskich słów określających cztery elementy składowe analizy: *Strengths*, *Weaknesses*, *Opportunities* i *Threats*, tj. mocne strony, słabe strony, możliwości, zagrożenia.

zdrowotnej, zwiększenie liczby osób samotnych, negatywny stereotyp osoby starszej w społeczeństwie. Zadania związane z wdrożeniem Strategii realizował MOPS.

Dyrektor MOPS wyjaśniła m.in., że prace nad aktualizacją Strategii zostały rozpoczęte w 2014 r. i były skoncentrowane wokół diagnozy problemów społecznych. W II kwartale 2015 r. przeprowadzono badania ankietowe wśród profesjonalistów działających w kluczowych obszarach wsparcia społecznego. Badanie to miało umożliwić włączenie się możliwie szerokiego grona odbiorców w proces budowania strategii. W wyniku prowadzonych prac w III kwartale 2015 r. opracowano analizę SWOT oraz pozyskano dane do diagnozy. Dalsze etapy prac nad Strategią obejmują: aktualizację części diagnostycznej, opracowanie części strategicznej dokumentu, określenie wskaźników, rezultatów, źródeł finansowania, sposobu monitoringu i ewaluacji, podmiotów odpowiedzialnych za realizację działań (planowany termin realizacji tych zadań to IV kwartał 2016 r.) oraz konsultacje społeczne w trybie wynikającym z Uchwały Nr XLIV/1075/2006 RM Gdyni z dnia 30.08.2006 r. (planowany termin: I kwartał 2017 r.). Wymieniony harmonogram prac został uzgodniony z właściwym Wiceprezydentem Miasta Gdyni.

Ponadto z wyjaśnień Dyrektora MOPS wynika, że równolegle do prac nad Gdyńską Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych trwają prace nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gdyni, a ponieważ analiza problemów społecznych jest częścią szerokiej perspektywy rozwoju Miasta przyjęto założenie, że Strategia powinna być dokumentem wpisującym się w założenia Strategii Rozwoju Gdyni, przyjęcie której planowane jest w I kwartale 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 157-163, 164- 172)

1.2. W Mieście Gdynia od 2004 r. działa Rada do Spraw Seniorów⁶, która stanowi zespół doradczy Prezydenta Miasta, funkcjonujący na podstawie art. 5 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie⁷. Gdyńska Rada Seniorów pierwotnie powołana została Zarządzeniem Nr 6069/04/IV/P Prezydenta Miasta Gdyni z dnia 22 czerwca 2004 r., w którym określony został jej skład oraz zasady działania. Zgodnie z tymi zasadami kadencja Rady upływała z dniem powołania jej nowego składu. W okresie objętym badaniami Prezydent Miasta Zarządzeniem nr 3702/15/VII/R z dnia 24 listopada 2015 r. powołał kolejną Gdyńską Radę do spraw Seniorów ustalając jej nowy skład oraz określając zasady jej działania w załączniku do ww. Zarządzenia stanowiącym m.in., że spotkania Rady odbywać się mają nie rzadziej niż raz na trzy miesiące, stanowiska w sprawie podejmowane będą drogą głosowania, a obsługę Rady zapewnia Centrum Aktywności Seniora (dalej: „CAS”). Do Rady powołano jako przedstawicieli Prezydenta Miasta Gdyni trzy osoby (wiceprezydent Gdyni jako przewodniczący Rady, dyrektor CAS oraz wicedyrektor MOPS), a społecznymi członkami zostali przedstawiciele organizacji i środowisk lokalnych działających na rzecz seniorów.

Natomiast w dniu 26 stycznia 2005 r. powstało CAS, będące jednostką budżetową powołaną uchwałą Rady Miasta Gdyni. Zadaniem CAS jest koordynacja działań na rzecz seniorów, podejmowanych przez różne instytucje społeczne oraz realizacja zawartej w tytule wszechstronnej aktywizacji ludzi starszych.

(dowód: akta kontroli str. 247-259, 284-289, 307)

1.3. W badanym okresie na terenie Gminy świadczone usługi dla osób starszych w formach pomocy, o których mowa w przepisach art. 50-54 ustawy o pomocy społecznej. Dostępne były m.in.: usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi

⁶ Rada Seniorów nie została powołana przez Radę Miasta Gdyni – w zw. z art. 5c ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r. poz. 446, ze zm.) – przepis ten wszedł w życie od 30 listopada 2013 r.

⁷ Dz.U. z 2016 r. poz.239, ze zm.

opiekuńcze, ośrodki wsparcia, w tym dzienne domy pomocy dla seniorów (DDPS przy ul. Maczka oraz DDPS w Zespole Opiekuńczym, ul. Fredry 3), domy pomocy społecznej oraz mieszkania chronione (15 – w 2014 r. i 11 – w 2015 r.). W Gminie nie prowadzono natomiast rodzinnych domów pomocy.

Dyrektor MOPS wyjaśniła, że Gmina nie prowadzi rodzinnych domów pomocy (dalej: „RDP”), gdyż mimo podejmowania przez Ośrodek działań nie udało się pozyskać kandydata, który byłby zainteresowany prowadzeniem RDP. Główną barierą okazał się brak dostępu do obiektu spełniającego wymogi określone w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie rodzinnych domów pomocy⁸. W roku 2013 MOPS dwukrotnie publikował ogłoszenia – zapytania w sprawie poszukiwania podmiotów zainteresowanych prowadzeniem tego typu formy pomocy. Osoby zainteresowane proszone były o wypełnienie i złożenie deklaracji woli uruchomienia i prowadzenia RDP, wg wzoru określonego przez MOPS. Zarówno w pierwszym, jak i drugim terminie (odpowiednio do 29.03.2013 r. i 22.07.2013 r.) nie wpłynęła żadna deklaracja.

W kontrolowanych latach wśród form pomocy dla seniorów dominowały usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze, z których w 2014 r. korzystało odpowiednio 776 i 159 osób, a w 2015 r. – 859 i 179 osób. Średnio liczba godzin świadczonych usług opiekuńczych wynosiła 281.131 – w 2014 r. i 284.880 – w 2015 r., a specjalistycznych usług opiekuńczych odpowiednio 39.164 i 57.137. W pierwszym półroczu 2016 r. przyznano usługi opiekuńcze 778 osobom, a specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania – 183 osobom.

(dowód: akta kontroli str. 157, 160, 173-186, 233-246, 260-271, 294)

Z usług świadczonych ogółem przez ośrodki wsparcia korzystało 812 osób w 2014 r. oraz 823 osoby w 2015 r. O przyznanie wsparcia w ramach DDP ubiegało się 125 osób w 2014 r. i 74 osoby w 2015 r. Tylko jedna osoba (w 2014 r.) otrzymała decyzję odmowną (opisano w pkt 2.10. wystąpienia). W latach 2014-2015 wsparciem DDP objętych zostało odpowiednio: 117⁹ i 123 osoby.

(dowód: akta kontroli str. 293, 302)

W badanym okresie MOPS podejmował liczne działania w celu rozeznania skali potrzeb osób starszych zainteresowanych korzystaniem z poszczególnych form pomocy, w tym potrzebujących wsparcia w ramach pobytu w DDPS. Odbywało się to w drodze:

- prowadzonej przez pracowników socjalnych czterech Dzielnicowych Ośrodków Pomocy Społecznej pracy socjalnej, w tym na podstawie zasobów i potrzeb definiowanych w wywiadach środowiskowych lub indywidualnych planach pracy lub/i kontraktach socjalnych; oprócz dwóch pionów specjalizacyjnych (wsparcia dziecka i rodziny oraz wsparcia seniorów i osób niepełnosprawnych), w MOPS opracowano i wdrożono bowiem model trójpodziału pracy socjalnej (obejmujący regularną, pogłębioną i intensywną pracę socjalną), którego celem jest podniesienie celowości i adekwatności oddziaływania pracowników socjalnych w stosunku do osób objętych wsparciem. Zróżnicowanie poziomów pracy socjalnej obejmuje takie elementy jak: diagnostyka, kontraktowanie, paleta form wsparcia, w tym instrumenty aktywnej integracji, system monitorowania i oceny postępów pracy;
- cyklicznie organizowanych spotkań informacyjnych w Dzielnicowych Ośrodkach Pomocy Społecznej;

⁸ Dz. U. poz. 719.

⁹ Mniejsza liczba osób objętych wsparciem w stosunku do osób ubiegających się wynikała z rezygnacji zainteresowanych zarówno na etapie oczekiwania jak i po rozpoczęciu pobytu.

- prowadzonych badań społecznych ukierunkowanych m.in. na diagnozę potrzeb, w tym tzw. „Gdyński dialog z seniorami”. W ramach badania zrealizowano srebrny panel obywatelski, będący połączeniem metody badawczej i konsultacyjnej, umożliwiający uzyskiwanie ocen i opinii dużej grupy mieszkańców danego terytorium lub użytkowników określonych usług publicznych (w I edycji badania udział wzięło 456 osób). Uzupełnieniem i rozszerzeniem rezultatów srebrnego panelu obywatelskiego był dialog o ofercie aktywizacyjnej i ofercie wspierająco-opiekuńczej miasta, realizowany w formie wywiadu grupowego z udziałem mieszkańców Gdyni w wieku powyżej 55. roku życia (łącznie 51 osób).
- konsultacji społecznych - przeprowadzono proces wymiany opinii i informacji oraz dokonywania uzgodnień między interesariuszami na temat oczekiwań i pożądanych cech usług opiekuńczych („Gdyński dialog o jakości usług opiekuńczych”).

(dowód: akta kontroli str. 28, 31-32, 83, 85)

1.4. Ośrodek przygotował zarówno za 2014 i 2015 rok ocenę zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej, o której mowa w art. 16a ust. 1 ustawy o pomocy społecznej. Ocena zasobów pomocy społecznej za 2014 r. została sporządzona w dniu 20 kwietnia 2015 r., a za 2015 r. – w dniu 19 kwietnia 2016 r. Dokumenty te obejmowały, zgodnie z art. 16a ust. 2-3 ustawy, m.in. dane w zakresie infrastruktury, kadry, środków finansowych na wydatki w pomocy społecznej, a także wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej. W ocenie zasobów pomocy społecznej wskazane były formy i powody przyznania pomocy.

W latach objętych badaniami Dyrektor MOPS przedstawiał Radzie Miasta Gdynia corocznie Sprawozdanie z działalności Ośrodka, a także istniejące potrzeby w zakresie pomocy społecznej, zgodnie z art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej. Potrzeby prezentowane były m.in. w postaci planów finansowych na dany rok budżetowy, które zostały wypracowane zespołowo, a ich opracowanie poprzedzały sesje planistyczne o charakterze merytorycznym z udziałem właściwego wiceprezydenta Miasta.

Potrzeby z zakresu pomocy społecznej omawiano także przy okazji przedstawiania sprawozdań rocznych z działalności Prezydenta Miasta Gdyni, a także podczas prac Komisji Rady Miasta Gdyni, w tym w szczególności Komisji Polityki Rodzinnej, Pomocy Społecznej i Zdrowia. Do potrzeb w zakresie pomocy społecznej zaliczono sprawy związane z działaniami nakierowanymi na wspieranie, opiekę i aktywizację osób starszych.

(dowód: akta kontroli str. 29, 32-33, 187-198)

W wyniku podjętych w ramach realizacji Strategii działań Rada Miasta uchwaliła Gdyński Program Senioralny na lata 2015-2020¹⁰ (dalej: „Program”). Wykonanie Uchwały powierzono Prezydentowi Miasta. Misją tego Programu jest hasło: „Gdyński senior aktywnym mieszkańcem – Gdynia miastem przyjaznym seniorom”. Za główne cele Programu przyjęto: wzrost aktywności społecznej i zawodowej osób w wieku 60+, wzrost jakości i dostosowanie usług społecznych do potrzeb osób w wieku 60+, wzmacnianie więzi międzyludzkich i integracji międzypokoleniowej, harmonizacja współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych. Program jest finansowany ze środków własnych z budżetu Miasta, które zostały zabezpieczone w budżecie MOPS. Pozostałe jednostki Miasta realizują cele

¹⁰ Uchwała Nr XLVVII/1005/14 Rady Miasta Gdyni z dnia 29 października 2014 r.

tego Programu w ramach swojej działalności statutowej. Planowane jest również pozyskanie środków ze źródeł zewnętrznych¹¹.

(dowód: akta kontroli str. 157, 161-163a, 247-259)

Dyrektor MOPS wyjaśniła, że projekty socjalne są realizowane przez MOPS od 2004 r. w związku z upowszechnieniem pracy metodą Centrum Aktywności Lokalnej. W 2014 r. zrealizowano 28 projektów socjalnych, w tym 7 realizowanych przez DDPS¹², a w 2015 r. – 38, w tym 8 w DDPS.

W 2016 r. (na dzień 31.10.) realizowanych było 9 projektów socjalnych, w tym kontynuowano projekty z 2015 r.¹³ oraz prowadzono działania o charakterze integracyjnym „Seniorzy dzieciom” - aktywne czytanie (nawiązanie relacji międzypokoleniowej pomiędzy seniorami i dziećmi z przedszkola nr 19 w Gdyni, spotkania z literaturą z wykorzystaniem artystycznych i plastycznych form przekazu).

W Mieście Gdynia nie zostały dotychczas przyjęte do realizacji projekty socjalne na podstawie art. 17 ust. 2 pkt 3a¹⁴ ustawy o pomocy społecznej, które należą do nieobowiązkowych zadań własnych gminy.

(dowód: akta kontroli str. 83, 86-88)

1.5. Ośrodkiem kieruje, w myśl § 8 Regulaminu Organizacyjnego MOPS w Gdyni¹⁵, dyrektor przy pomocy trzech zastępców, głównego księgowego oraz kierowników poszczególnych jednostek/komórek. Zgodnie z zapisem § 10 ust. 1 ww. Regulaminu, zastępcy dyrektora prowadzą nadzór nad trzema pionami problemowymi, w tym między innymi nad pionem wsparcia osób starszych i osób niepełnosprawnych.

MOPS zatrudniał na koniec 2015 r. ogółem 490 pracowników na 467 etatach, (w 2014 r. – 481 osób na 457,75 etatów), w tym w ww. latach po 143 pracowników socjalnych, odpowiednio na 141,35 i 141,0 etatach. Na dzień 30 czerwca 2016 r. zatrudnienie w MOPS wzrosło do 500 osób, a liczba pracowników socjalnych zmalała do 141 osób (139,63 etatu). Około 80 pracowników socjalnych pracowało w badanym okresie z seniorami.

(dowód: akta kontroli str. 199-212, 295)

W kontrolowanych latach na jednego pracownika socjalnego przypadało nie więcej niż 2.000 mieszkańców Gdyni, tj. 1733 – w 2014 r., 1730 – w 2015 r. i 1746 – na koniec I półrocza 2016 r.

Pracownicy socjalni Ośrodka legitymowali się wymagany wykształceniem uprawniającym do wykonywania zawodu pracownika socjalnego (posiadali kwalifikacje określone w art. 116 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej).

MOPS nie zgłaszał potrzeby zatrudnienia dodatkowych pracowników socjalnych, gdyż - jak wyjaśniła Dyrektor MOPS - obsada kadrowa MOPS (również w zakresie liczby pracowników socjalnych) jest adekwatna do wykonywanych zadań i zapewnia terminową ich realizację.

(dowód: akta kontroli str. 157, 163, 293, 295, 309, 361-370)

¹¹ M.in. z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz z Unii Europejskiej.

¹² IX Konkurs poetycki "Dla Ciebie, Gimnastyka dla Seniorów, Grupa wsparcia "Sami Sobie", Turniej integracyjny podopiecznych i ich rodzin „Familiada”, Zabawa Nocy Świętojańskiej "Jan 2015", „Wielkie Granie na Maczka” z okazji XXIV Finału WOSP, Opieka i wsparcie medyczne - dr Zieleniec”.

¹³ M.in. Gimnastyka dla Seniorów, Turniej integracyjny podopiecznych i ich rodzin „Familiada”, Zabawa Nocy Świętojańskiej "Jan 2016", IX Konkurs poetycki "Dla Ciebie", Opieka i wsparcie medyczne - dr Zieleniec.

¹⁴ Przepis wszedł w życie w październiku 2015 r.

¹⁵ Zarządzenie nr 8/2015 z dnia 24 lutego 2015 r. Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gdyni w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gdyni.

1.6. MOPS informował mieszkańców o wszystkich dostępnych na terenie Miasta formach pomocy dla osób starszych. Informacje dla interesantów zamieszczone były przede wszystkim na stronie internetowej MOPS (www.mopsgdynia.pl) oraz na stronie www.gdynia.pl (m.in. usługa wirtualnego urzędnika). Szczególnie popularną formą pozyskiwania informacji o ofercie Miasta dla seniorów był wydawany cotygodniowo informator Rady Miasta i Prezydenta Miasta Gdyni „Ratusz”, udostępniany bezpłatnie w około 200 punktach na terenie Gdyni¹⁶. Na stronie internetowej MOPS dostępny był również Informator wydany przez Zespół Wsparcia Seniorów i Osób Niepełnosprawnych (SIN - w formacie PDF).

Z wyjaśnień Dyrektora MOPS wynika ponadto, że szczegółowe informacje na temat procedury ubiegania się o pomoc w ramach DDPS mieszkańcy Gdyni pozyskiwali także na spotkaniach z Radami Dzielnic, cyklicznych spotkaniach odbywających się w placówkach MOPS, a także w trakcie prowadzonych działań o charakterze aktywności lokalnej.

O dostępności informacji z zakresu pomocy dla osób starszych świadczy brak kierowania w tym zakresie skarg przez zainteresowanych. W badanym okresie nie wpłynęły również bezpośrednio ani za pośrednictwem innych organów i instytucji skargi na działalność Ośrodka bądź wydawanie decyzji administracyjnych dotyczących przyznawania wsparcia w ramach dziennego domu pobytu.

(dowód: akta kontroli str. 83, 85-86, 310-315)

1.7. W latach 2014-2016 (I półrocze) nie były prowadzone w MOPS kontrole ani audyty wewnętrzne bezpośrednio związane z realizacją zadań w zakresie zapewnienia opieki nad osobami starszymi w DDPS.

Przeprowadzano natomiast kontrole o charakterze administracyjnym, dotyczące przestrzegania przepisów BHP i PPOŻ, dyscypliny czasu pracy, ochrony danych osobowych, a także kontrole zlecone przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego (dalej: „PPIS”). W okresie objętym kontrolą przeprowadzono w DDPS łącznie siedem takich kontroli. Wszystkie przeprowadzone przez PPIS w Gdyni kontrole sanitarne nie stwierdziły nieprawidłowości. Jedynie w protokole nr HŻŻ-15A/13/182/14 z 30.12.2014 r. stwierdzono uchybienia techniczne (odpryski farby na suficie w kuchni, zmywalni naczyń oraz odpryski farby i tynku na ścianie w magazynie). Nie przedstawiono również aktualnego wyniku badania wody. Pismem z 05.03.2015 r. MOPS poinformował o terminie usunięcia usterek, wykonano również brakujące badania wody w dniu 19.01.2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 83, 85, 319-360)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności MOPS w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

MOPS właściwie zidentyfikował niekorzystną tendencję demograficzną w Mieście Gdynia, polegającą na zwiększającym się udziale osób starszych w ogóle mieszkańców. Zaplanowano i skutecznie zrealizowano działania zmierzające do poprawy oferty świadczonych usług dla osób starszych. Szczególną wagę położono na rozwój i dostęp seniorów do usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, a wsparciem w ramach usług DDPS objęte zostały wszystkie osoby ubiegające się o taką pomoc, które spełniły wymogi określone w Regulaminie Organizacyjnym DDPS.

Pomimo braku zaktualizowania Gdyńskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, w MOPS kontynuowano w kontrolowanych latach działania związane z oczekiwanymi potrzebami osób starszych, co skutkowało m.in. przyjęciem przez Radę Miasta do realizacji Gdyńskiego Programu Senioralnego.

¹⁶ Informator zawiera wkładkę dedykowaną seniorom i ofercie do nich kierowanej.

2. Kierowanie osób do domów dziennej pomocy i dostępność tej formy pomocy.

Opis stanu
faktycznego

W latach 2014-2016 (do 30 czerwca) kierownicy Dzielnicowych Ośrodków Pomocy Społecznej, działający z upoważnienia Prezydenta Miasta Gdyni¹⁷, wydali łącznie 318 decyzji w sprawie skierowania osób do DDPS (odpowiednio: 115, 124 i 79). Decyzje wydawane były głównie ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność osób. W ww. okresie wydano jedną decyzję odmawiającą przyznania ww. formy pomocy.

Oplatę za pobyt w DDPS, zgodnie z § 6 uchwały Nr XXVII/641/05 Rady Miasta Gdyni¹⁸, ustalał podmiot kierujący w uzgodnieniu z osobą kierowaną, w wysokości rzeczywistych kosztów żywienia, zgodnie z tabelą odpłatności określoną w załączniku Nr 5 do ww. uchwały. Zarządzeniem Dyrektora MOPS z 30 stycznia 2014 r.¹⁹ w sprawie stawek żywieniowych do ustalenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia, wprowadzono obowiązującą stawkę żywieniową w DDPS: 2,10 zł za śniadanie, 4,50 zł za obiad i 1,20 zł za podwieczorek (łącznie 7,80 zł), która obejmowała rzeczywisty koszt żywienia ustalony w oparciu o kalkulację faktycznych kosztów ponoszonych przez DDPS (tzw. „wsad do kotła” i pozostałe koszty).

(dowód: akta kontroli str. 277-282, 290, 316-318)

Badanie wybranej próby 20 spraw zakończonych wydaniem decyzji pozytywnej (po 10 z lat 2014-2015) wykazało:

2.1. We wszystkich przypadkach osoby skierowane do DDPS złożyły pisemny wniosek o przyjęcie, do którego załączone były wymagane dokumenty. Osoby te spełniały kryteria formalne dla mieszkańców Gdyni potrzebujących pomocy, określone w Regulaminie organizacyjnym i działalności DDPS²⁰, wprowadzonym przez Dyrektora MOPS.

2.2. We wszystkich przypadkach MOPS rozpoznał sytuację wnioskodawcy oraz przeprowadził rodzinny wywiad środowiskowy, o którym mowa w art. 107 ustawy o pomocy społecznej, zawierający m.in. informacje o sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej, mieszkaniowej i zdrowotnej wnioskodawcy, a dla osób korzystających już z ww. formy pomocy sporządzał aktualizację wywiadu środowiskowego, nie rzadziej niż co 6 miesięcy. W aktach spraw znajdowały się dokumenty poświadczające te informacje, m.in. decyzje organów emerytalno-rentowych, orzeczenia o niepełnosprawności, oświadczenia o stanie majątkowym. Wywiady przeprowadzono w terminie określonym w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 czerwca 2012 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego²¹.

2.3. Wydane przez MOPS decyzje administracyjne spełniały wymogi określone w art. 107 § 1 i § 3 Kpa²² oraz zawierały pouczenie o przysługującym stronie trybie odwoławczym (art. 127 § 1 Kpa) i obowiązku niezwłocznego poinformowania MOPS o każdej zmianie sytuacji, która wiąże się z podstawą do przyznania świadczeń (art. 109 ustawy o pomocy społecznej). W podstawach prawnych decyzji przywoływano właściwe przepisy ustawy o pomocy społecznej.

¹⁷ Kierownicy Dzielnicowych Ośrodków Pomocy Społecznej: Nr 1, Nr 2, Nr 3 i Nr 4 zostali upoważnieni do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej przez Prezydenta Miasta Gdyni (Zarządzenie nr 555/14/VII/R z 31 grudnia 2014 r., poprzednio Zarządzenie Nr 4767/11/VI/S z 20 grudnia 2011 r.).

¹⁸ Uchwała z 26 stycznia 2005 r. w sprawie: organizacji oraz szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia, mieszkaniach chronionych i ośrodkach interwencji kryzysowej.

¹⁹ Zarządzenie Nr 4/14 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gdyni.

²⁰ Regulamin organizacyjny i działalności DDPS w Gdyni ul. Gen. Maczka 1 z dnia 31 grudnia 2013 r.

²¹ Dz. U. poz. 712 - rozporządzenie uchylone z dniem 11 września 2016 r.

²² Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 23, ze zm.).

2.4. We wszystkich decyzjach MOPS prawidłowo wyliczył dochód przypadający na jedną osobę, a wysokość opłat ustalana była zgodnie z wytycznymi określonymi w ww. uchwale Rady Miasta Gdyni w sprawie organizacji oraz szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia, mieszkaniach chronionych i ośrodkach interwencji kryzysowej i stosownie do wymogów określonych w art. 97 ustawy o pomocy społecznej. Nie stwierdzono przypadków rezygnacji osób z korzystania z przyznanych świadczeń po ustaleniu wysokości opłaty.

2.5. Postępowania w sprawie skierowania osób do DDPS przeprowadzone zostały z zachowaniem terminu określonego w art. 35 Kpa. Nie było przypadku zaskarżenia decyzji MOPS przez stronę postępowania.

2.6. Nie wystąpiły przypadki całkowitego zwolnienia z opłat (tj. kosztów żywienia). W 17 decyzjach przyznano odpłatność w wysokości 100% rzeczywistych kosztów żywienia, a w pozostałych trzech decyzjach: 90%, 60% i 30%. Tryb i zasady częściowego zwolnienia z ww. opłat były zgodne z przepisami ustawy o pomocy społecznej i uchwałą Rady Miasta Gdyni w sprawie organizacji oraz szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia, mieszkaniach chronionych i ośrodkach interwencji kryzysowej.

2.7. MOPS nie prowadził działań windykacyjnych (o których mowa w art. 104 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej) wobec pensjonariuszy DDPS korzystających z posiłków, gdyż nie występowały zaległości w regulowaniu opłat.

2.8. Nie stwierdzono przypadku wydania decyzji kierującej do DDPS w zastępstwie złożonego do MOPS wniosku o inną formę pomocy wymienioną w art. 50-54 ustawy o pomocy społecznej.

2.9. Nie odnotowano przypadku nieudzielenia pomocy w ramach DDPS z powodu braku miejsca lub środków finansowych.

2.10. W okresie objętym kontrolą MOPS wydał tylko jedną decyzję administracyjną odmawiającą skierowania do DDPS. Osoba wnioskująca kwalifikowała się do przyznania pomocy w ww. formie, jednak nie współdziałała z pracownikiem socjalnym. Pomimo wysyłania wezwania o uzupełnienie braków formalnych, nie przedłożyła wymaganych dokumentów. Decyzja ta nie została zaskarżona przez wnioskodawcę.

(dowód: akta kontroli str. 299-302, 303-306)

2.11. W latach 2013-2015 ze wsparcia w ramach DDPS korzystało odpowiednio: 93, 88, 96 pensjonariuszy. Rotacja osób korzystających ze wsparcia wynosiła w 2013 r. 35,5%, w 2014 r. – 36,4 % a w 2015 r. – 44, 8%.

Liczba nowych uczestników DDPS w poszczególnych latach wynosiła: 33 osoby – w 2013 r., 26 – w 2014 r. oraz 45 – w 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 28, 31)

W kontrolowanym okresie na przyjęcie do DDPS oczekiwało w 2014 r. - 96 osób (średni okres wyczekiwania - 4,3 miesiące), w 2015 r. - 47 osób (ok. 5 miesięcy) oraz 31 osób w I półroczu 2016 r. (ok. 6 miesięcy oczekiwania).

(dowód: akta kontroli str. 294)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności MOPS w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że pomimo iż w badanych latach zainteresowanym osobom w wieku powyżej 60 lat nie odmawiano pomocy w ramach pobytu w dziennych domach pomocy, to z uwagi na ograniczoną liczbę oferowanych miejsc wydłużał się czas oczekiwania seniorów na ww. formę

wsparcia. Zdaniem NIK wzrost ten stanowi wyraźny sygnał, aby rozważyć potrzebę zwiększenia liczby miejsc w dziennych domach pomocy.

NIK ocenia pozytywnie działania związane z kierowaniem osób starszych do DDPS. Prowadzone w MOPS postępowania administracyjne w tym zakresie przebiegały sprawnie i terminowo. Kierowanie osób do DDPS odbywało się zgodnie z zasadami przyjętymi w Regulaminie organizacyjnym i działalności DDPS. W kontrolowanym okresie stwierdzono wzrost zainteresowania seniorów możliwością uczestnictwa w DDPS, co skutkowało jednak wydłużeniem okresu oczekiwania na uzyskanie przez zainteresowanych tej formy wsparcia.

3. Zapewnienie należytej opieki osobom starszym w DDPS.

Opis stanu
faktycznego

3.1. DDPS był w strukturach MOPS od momentu jego utworzenia Uchwałą Nr XIII/61/90 Miejskiej Rady Narodowej w Gdyni z 28 lutego 1990 r. w sprawie utworzenia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. MOPS utworzony został z ówczesnych działów służb społecznych ZOZ Nr 1 i Nr 2, opieki społecznej Wydziału Zdrowia i Opieki Społecznej Urzędu Miasta w Gdyni oraz pracowników opieki społecznej PCK i PKPS w Gdyni na podstawie osobnych porozumień. Do 1992 r. DDPS funkcjonował pod nazwą Dzienny Dom Pobytu w Gdyni, zmienioną Uchwałą Nr XLVII/366/92 Rady Miasta w Gdyni na dzienny dom pomocy społecznej.
(dowód: akta kontroli str. 50-62)

Uzasadnienie potrzeby jego funkcjonowania potwierdza m.in. Gdyńska Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych 2008-2013, której diagnoza została sporządzona na podstawie danych zawartych w dokumentach istniejących, tj. raportach i sprawozdaniach z działalności instytucji i urzędów takich jak: GUS, Urząd statystyczny w Gdańsku, Urząd Miasta w Gdyni, Powiatowy Urząd Pracy w Gdyni, MOPS, Gdyńskie Centrum Organizacji Pozarządowych, CAS. Diagnoza pokazała, że Gdynia starzeje się szybciej niż pozostałe regiony województwa pomorskiego a co za tym idzie w 2030 r. seniorzy stanowić będą 31% gdyńskiej populacji, jednocześnie wskazano, że zjawiskiem, którego nie można wykluczyć będzie wzrost bezwzględnej liczby seniorów niepełnosprawnych i potrzebujących opieki.

(dowód: akta kontroli str. 47-49)

3.2. DDPS jest jednym z siedmiu ośrodków wsparcia funkcjonujących w systemie pomocy społecznej MOPS, w związku z tym nie działa jak wydzielona jednostka budżetowa (jest formą organizacyjną wynikającą ze struktury organizacyjnej MOPS). W okresie objętym kontrolą DDPS był finansowany ze środków własnych Gminy. Jak oświadczyła Z-ca Dyrektora MOPS, wszystkie niezbędne potrzeby związane z bieżącym funkcjonowaniem siedmiu ośrodków wsparcia – w tym również DDPS – były zabezpieczane w projektach budżetu na lata 2014-2016, a plan finansowy wydatków na działalność wszystkich ośrodków wsparcia – w tym również DDPS – pozwalał na finansowanie ich działalności i realizację zadań.

(dowód: akta kontroli str. 149-150)

W okresie objętym kontrolą DDPS nie zwracał się do MOPS o środki na inwestycje, remonty, zakup wyposażenia lub innych środków trwałych, a także organizację różnego rodzaju imprez, które nie zostały uwzględnione w budżecie gminy.

(dowód: akta kontroli str. 65)

3.3. W latach 2014-2016 MOPS nie zlecał prowadzenia DDPS innym podmiotom (fundacjom, stowarzyszeniom, podmiotom gospodarczym).

(dowód: akta kontroli str. 30)

3.4. DDPS, zgodnie z Regulaminem organizacyjnym i działalności DDPS, jest ośrodkiem przeznaczonym dla osób starszych, które z powodu wieku, choroby (w tym choroby otępiennej w lekkim i umiarkowanym stopniu) oraz niepełnosprawności, wymagają częściowej pomocy i opieki w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych.

Celem działalności DDPS jest umożliwienie poprawy jakości funkcjonowania osób starszych, niepełnosprawnych we własnym środowisku oraz stworzenie godnych warunków życia. Powyższy cel jest realizowany poprzez:

- podstawowe świadczenia opiekuńcze obejmujące: udzielanie pomocy w podstawowych czynnościach życiowych, podnoszenie sprawności i aktywowanie poprzez udział w terapii zajęciowej, treningach umiejętności, treningach pamięci, zachęcanie do drobnych prac na rzecz DDPS i innych osób, udzielaniu pomocy w załatwianiu spraw osobistych i urzędowych,
- zaspokajaniu potrzeb bytowych polegających na: spędzaniu czasu w placówce bezpiecznie i godnie, całodziennym wyżywieniu (3 posiłki), możliwości korzystania z urządzeń zapewniających higienę osobistą,
- zaspokajanie potrzeb zdrowotnych w zakresie: porad pielęgniarских, pomocy w kontaktach z placówkami służby zdrowia, porad rehabilitacyjnych – ogólnej gimnastyki usprawniającej grupowej i indywidualnej,
- działania wspomagające polegające na: umożliwieniu realizacji potrzeb kulturalnych, rekreacyjnych, towarzyskich, turystycznych, stymulowanie nawiązywania i utrzymywania kontaktów z rodziną i środowiskiem poprzez wspólny udział w festynach, spotkaniach okolicznościowych oraz w spotkaniach grup wsparcia opiekunów.

Seniorzy mogą korzystać w DDPS z terapii psychologicznej.

DDPS przeznaczony jest dla 60 osób i działa od poniedziałku do piątku w godz. od 7³⁰ do 16⁰⁰.

(dowód: akta kontroli str. 8-24)

Warunki infrastrukturalne i techniczne panujące w DDPS (ilość pomieszczeń i ich wyposażenie) pozwalają na realizację celów stawianych DDPS. Potwierdzają to oględziny obiektu jak i sprawozdania z działalności DDPS za lata 2014-2016 (I półrocze), z których wynika, że w DDPS organizowano m.in. imprezy okolicznościowe i kulturalno-integracyjne, spotkania z dziećmi i młodzieżą. W DDPS działała grupa wsparcia „Sami Sobie” dla rodzin i opiekunów podopiecznych, gdzie spotkania prowadził specjalista terapii środowiskowej, Ośrodek prowadzi również działania na rzecz środowiska lokalnego organizując zajęcia gimnastyczne dla osób nie będących podopiecznymi. W poniedziałki i środy funkcjonowały grupy wsparcia DDA (dorosłe dzieci alkoholików) i AA (anonimowy alkoholik), a w poniedziałki i wtorki odbywały się spotkania i zajęcia Klubu Seniora „Łączymy pokolenia”. Ponadto odbywały się różnego rodzaju imprezy i spotkania okolicznościowe, edukacyjne, muzyczne jak zabawy andrzejkowe, sylwestrowe itp.

(dowód: akta kontroli str. 6-7, 25-27, 67-72)

DDPS zajmował dwie kondygnacje budynku przy ul. Gen Maczka 1 w Gdyni, które przeznaczone były dla seniorów.

Na parterze budynku znajdowały się:

- szatnia seniorów z indywidualnymi wieszakami, z dostępem do toalety, poprzedzona wiatrołapem,
- świetlica ogólna z częścią audiowizualną (krzeselka, telewizor, magnetowid, radio, nagłośnienie) i częścią wypoczynkową (fotele, stoliki) z wyjściem do ogrodu,

- kawiarenka wyposażona w fotele, stoliki i kanapę wypoczynkową oraz akwarium i radio,
- cztery gabinety terapeutyczne wyposażone w stoły, krzesła, pomoce do treningów pamięci (tablice, karty do ćwiczeń), w jednym z nich był komputer, w innym telewizor, w trzecim radio,
- gabinet rehabilitacyjny wyposażony m.in. w ugiel (kabina do ćwiczeń i zawieszek) z łóżkiem do masażu i przyrządy rehabilitacyjne, z oddzielną salą do masażu ogólnego,
- gabinet fizykoterapeutyczny wyposażony m.in. w lampę solux, aparat do krioterapii, laser, fotel masujący, diadynamik (prądy zmienne), ultradźwięki,
- gabinet psychologiczny, przeznaczony do rozmów indywidualnych,
- gabinet pielęgniarstwa z szafą na leki pensjonariuszy, szafką na dokumenty podopiecznych, obydwa zamknięte na klucz,
- pięć toalet w tym dwie z prysznicami, wszystkie dostosowane dla osób niepełnosprawnych.

Pomieszczenia higienicznosanitarne i szatnie były wyposażone w czujniki ruchu (automatyczne zapalanie światła), a czujniki p.poż. znajdowały się we wszystkich pomieszczeniach DDPS.

Na parterze było również pomieszczenie socjalne dla personelu oraz szatnia i toaleta z prysznicem. Korytarz wyposażony w poręcze do ułatwienia przemieszczania się pensjonariuszy. Wszystkie pomieszczenia, z których korzystali pensjonariusze były ogólnodostępne, w budynku brak było utrudnień architektonicznych dla osób niepełnosprawnych (progi, pochyłe łączniki itp.).

Na I piętrze znajdowały się:

- trzy pokoje biurowe (pokój Kierownika DDPS, pokój intendenta, pokój pracownika socjalnego – wykorzystywany też do rozmów indywidualnych),
- stołówka na 60 osób z częścią kuchenną wyposażoną w sprzęt niezbędny do przygotowania posiłków m.in. kuchnię gazową – 2 szt., patelnię elektryczną, zmywarko-wyparzynkę, lodówkę,
- pomieszczenie higienicznosanitarne dla seniorów w trakcie posiłków.

W budynku znajdowała się winda osobowa dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych (uchwyt dla osób z ograniczeniami ruchowymi).

Do budynku nie prowadziły schody, z których musieli korzystać pensjonariusze, a do wejść prowadziły podjazdy o łagodnych pochyleniach z uchwytami. Dostęp do budynku dla pensjonariuszy był bezpośredni z ulicy, nie było furtki. Infrastruktura DDPS spełniała wymogi określone w rozporządzeniu w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

Wyposażenie wszystkich pomieszczeń było w dobrym i bardzo dobrym stanie, pomieszczenia były czyste, jasne i przestronne.

DDPS nie zapewniał transportu do i z ośrodka. Podopieczni zazwyczaj przywożeni byli przez swoje rodziny, jeśli rodzina nie mogła zabezpieczyć transportu to mogli korzystać z transportu dla osób niepełnosprawnych ZKM w Gdyni.

(dowód: akta kontroli str. 6-7, 64)

3.5. W 2014 r. z pobytu w DDPS, dysponującym 60 miejscami dla pensjonariuszy, skorzystało łącznie 88 osób, w 2015 r. 96 osób, a w 2016 (I półrocze) 71 osób. Najliczniejszą grupą z przedziału wiekowego 50-100 lat były osoby w wieku 70-90 lat i stanowiły, odpowiednio w okresie kontrolnym, 45,4%, 78,1% i 74,6%. Według stanu na 15 listopada 2016 r. funkcjonowało sześć grup terapeutycznych o różnych poziomach trudności, w tym 4 dla osób z chorobą otępienną w zależności od stopnia zaawansowania choroby. Grupy terapeutyczne składały się max. z 8-12 osób.

Jak wyjaśniła Kierownik DDPS kładziono nacisk na pracę w mniejszych grupach z oddzielnym prowadzącym, ponieważ taka praca była bardziej efektywna i z większą korzyścią dla seniora. Wszyscy podopieczni mieli stały dostęp do wszystkich świadczeń dostępnych w DDPS.

Na 31 października 2016 r., 74 osobom przebywającym w DDPS udzielono pomocy na ich wniosek, w tym 9 osobom Dzielnicowe Ośrodki Pomocy Społecznej przyznały na ich wniosek również inne formy pomocy: 7 osób korzystało z usług opiekuńczych, 1 osobie przyznano zasiłek specjalny celowy oraz 1 osobie - zasiłek specjalny celowy, zasiłek stały i usługi opiekuńcze. Wszyscy podopieczni byli przyjmowani do DDPS na swój wniosek, żadnej osobie nie udzielono pomocy z urzędu (art. 102 ustawy o pomocy społecznej).

(dowód: akta kontroli str. 25-27, 31, 63-72)

DDPS nie opracowywał indywidualnych planów pracy z podopiecznymi, ale dla efektywnej pracy z podopiecznym przyjął zasadę tworzenia pomocy dla podopiecznego na podstawie kontaktu zainteresowanego pobytem w DDPS – tj. poprzez wypełnienie karty zgłoszeniowej stanowiącej zał. 6 do Regulaminu organizacyjnego i działalności DDPS, zebranie informacji od podopiecznego i rodziny na temat zdrowia, możliwości korzystania przez niego ze zbiorowego żywienia, zainteresowań, potrzeb oraz oczekiwań. Podczas dni próbnych obserwowana była praca seniora w poszczególnych grupach, a następnie na spotkaniu był omawiany i ustalany przydział seniora do konkretnej grupy terapeutycznej. W razie wątpliwości pomocy udzielał psycholog.

Raz na pół roku omawiany był całościowo stan każdego z podopiecznych, po czym sporządzona była notatka na temat jego stanu zdrowia oraz zdolności psychofizycznych, a raz w roku psycholog prowadził badania podopiecznych, w razie potrzeb częściej.

(dowód: akta kontroli str. 66)

Badanie ankietowe 20 losowo wybranych pensjonariuszy potwierdziło (100%), że na terenie DDPS nie organizowano imprez, podczas których prowadzona była sprzedaż bezpośrednia. Wszyscy ankietowani przez NIK w trakcie kontroli pensjonariusze stwierdzili, że proponowana oferta zajęć/swiadczeń przez DDPS jest wystarczająco urozmaicona.

(dowód: akta kontroli str. 89-148)

Posiłki serwowane w DDPS nie przewidywały specjalnych diet. W związku z powyższym każdy senior przyjęty do ośrodka przedstawiał zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia (załącznik nr 1 do Regulaminu organizacyjnego i działalności DDPS) wraz z informacją, że może korzystać ze zbiorowego żywienia. Żaden z podopiecznych nie korzystał wyłącznie z posiłków.

(dowód: akta kontroli str. 63-65)

3.6. Wszyscy pracownicy merytoryczni posiadali odpowiednie wykształcenie i przygotowanie do pracy z osobą starszą. Stan zatrudnienia i obsada stanowisk był zgodny z Regulaminem organizacyjnym i działalności DDPS i w okresie kontrolnym nie ulegał zmianie. Zatrudnionych było 11 osób na 10,5 etatach w tym: Kierownik (z przygotowaniem merytorycznym), terapeuta zajęciowy, pracownik socjalny, dwie pielęgniarki, troje opiekunów i dwóch rehabilitantów oraz psycholog ($\frac{1}{2}$ etatu - pracownik komórki organizacyjnej MOPS). Na jednego pracownika merytorycznego przypadało około sześciu podopiecznych. MOPS nie zwracał się do Urzędu Miasta Gdyni o zatrudnienie dodatkowych pracowników.

(dowód: akta kontroli str. 15, 63, 163)

3.7. Z uwagi na fakt, że DDPS jest komórką organizacyjną MOPS, jego budżet w rozdziale 85203 – ośrodki wsparcia – obejmował plan wydatków i wydatki

wszystkich siedmiu funkcjonujących ośrodków wsparcia, a dane prezentowane w sprawozdaniu Rb-28S były danymi zbiorczymi o wydatkach wszystkich ośrodków wsparcia – w tym również DDPS. Jak poinformowała Z-ca Dyrektora MOPS, środki na finansowanie działalności ośrodków wsparcia – w tym również DDPS – były przekazywane MOPS w terminach i wysokościach umożliwiających płynną realizację zadań ośrodków, bez ryzyka nie wypełniania podstawowych ich funkcji. W ramach zabezpieczonego budżetu ośrodków wsparcia - w tym również DDPS – pokrywano wydatki związane z zatrudnieniem personelu merytorycznego (wynagrodzenie wraz z pochodnymi), utrzymaniem lokalu (tj. media, podatek od nieruchomości, konserwacje i bieżące remonty, itp.), pozostałe zakupy i usługi w tym umowy zlecenia na zajęcia z podopiecznymi, zakup artykułów spożywczych, zakup materiałów biurowych i do terapii zajęciowej, zakup wyposażenia, dezynsekcja i deratyzacja, organizacja festynów i inne.

(dowód: akta kontroli str. 149-150)

Średniomiesięczny koszt utrzymania dla ośrodka wsparcia – DDPS – obliczany był jako suma rocznych kosztów działalności ośrodka wynikających z utrzymania jego podopiecznych, z roku poprzedniego, bez kosztów inwestycyjnych i remontów pomieszczeń, podzielonych przez średnią liczbę miejsc w miesiącu. Każdorazowo koszt utrzymania ogłaszany był w formie Zarządzenia Prezydenta Miasta Gdyni i wynosił odpowiednio 1.368,61 zł, 1.517,30 zł i 1.558,32 zł.

(dowód: akta kontroli str. 150-156)

W latach 2014, 2015 i 2016 (I poł.) łączna kwota zwolnień z opłat za wyżywienie w DDPS wyniosła odpowiednio: 5.741,42 zł, 6.220,88 zł i 3.171,86 zł.

(dowód: akta kontroli str. 66)

3.8. Regulamin organizacyjny i działalności DDPS w §§ 11, 12 i 17 odnoszących się do praw i obowiązków pensjonariusza uregulował warunki funkcjonowania Ośrodka zapewniające intymność, poczucie godności i bezpieczeństwa. Natomiast w §10 pkt. 4 ww. Regulaminu wskazano MOPS jako miejsce do składania bezpośrednio uwag dotyczących działalności Domu oraz jego personelu. Dyrektor MOPS wprowadził Zarządzeniem²³ „Procedury przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Gdyni”. W okresie kontrolnym nie wpłynęła do DDPS żadna skarga ani zażalenie.

(dowód: akta kontroli str. 12-14, 67,73-82, 86)

Badanie ankietowe podopiecznych potwierdziło zapewnienie intymności, poczucie godności i bezpieczeństwa pensjonariuszy DDPS.

(dowód: akta kontroli str. 89-148)

W DDPS były dwa pokoje (pokój pracownika socjalnego i gabinet psychologiczny) przewidziane m.in. do indywidualnych rozmów z seniorami, w których można było prowadzić pracę socjalną, rozmowy wspierające, organizować indywidualne konsultacje psychologiczne.

(dowód: akta kontroli str. 6-7)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności związanej z zapewnieniem opieki osobom starszym w DDPS nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie zapewnienie opieki osobom starszym w DDPS.

²³ Zarządzenie Nr 17/2013 Dyrektora MOPS w Gdyni z 03 września 2013 r.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁴ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwagi

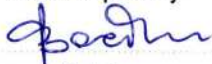
Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, dnia 28 listopada 2016 r.

Kontrolerzy

Aleksandra Barelkowska
Doradca prawny

Podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

2 up.

p.o. WICEDYREKTORA DELEGATURY
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
w Gdańsku

Podpis
Teresa Pawlicka

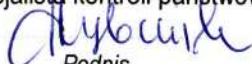
Kontroler

Witold Dąbrowski
Gł. specjalista kontroli państwowej

Podpis

Kontroler

Hanna Rybczyńska
Gł. specjalista kontroli państwowej

Podpis

²⁴ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677.